

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL J. M., A. M. IR AB SEB BANKO GINČO NAGRINĖJIMO**

2017 m. balandžio 4 d. Nr. 242-140

Vilnius

Lietuvos bankas gavo J. M. ir A. M. (toliau – pareiškėjai) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjų ir AB SEB banko (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2015 m. vasario 2 d. pareiškėjai ir bankas sudarė kredito sutartį Nr. (*duomenys neskelbtini*), pagal kurią pareiškėjams suteiktas kreditas pirkti nekilnojamąjį turtą ir baigti jo statybą (toliau – kredito sutartis).

Pareiškėjai kreipėsi į Lietuvos banką pašydami išnagrinėti tarp jų ir banko kilusį ginčą ir rekomenduoti bankui pakeisti kredito sutarties bendrosios dalies sąlygas. Pareiškėjai nurodo, kad kredito sutartyje yra nustatyta, kad kai EURIBOR yra neigiama, laikoma, kad ji yra lygi nuliui. Vadovaudamiesi lygiateisiškumo principu pareiškėjai prašo banko pakeisti kredito sutartį ir minėtą sąlygą papildyti taip: „esant EURIBOR virš 0 (t. y. teigiamam) prilyginti jį nuliui“.

Bankas su pateiktais reikalavimais nesutinka ir prašo juos atmesti. Atsiliepime į pareiškėjų kreipimąsi bankas nurodė, kad kredito sutarties specialiosios dalies 5.1 papunktyje nustatyta palūkanų rūšis yra kintamosios palūkanos. Kredito sutarties bendrosios dalies 1 punkte nurodyta, kad „kintamosios palūkanos – tai tokios metinės palūkanos, kurias Bankas nustato palūkanų keitimo laikotarpiui ir kurias sudaro kintamoji palūkanų dalis (jeigu Kintamoji palūkanų dalis yra neigiama, laikoma, kad Kintamoji palūkanų dalis lygi nuliui) ir marža.“ Banko vertinimu, bazinės neigiamos palūkanų normos neturi turėti įtakos kredito sutartyje nustatyta maržai, nes ji yra apskaičiuota pagal konkrečios paskolos riziką, todėl, jeigu konkrečios sutarties bazinė palūkanų norma yra neigiama, taikoma mažiausia palūkanų norma yra lygi banko ir kliento sutartai palūkanų normos maržai. Bankas pabrėžia, kad sudarydami kredito sutartį pareiškėjai su banku susitarė taikyti kintamąsias palūkanas, kurios susideda iš maržos procentais ir kintamosios palūkanų dalies EURIBOR, todėl bankui yra nepriimtinas pareiškėjų pageidavimas netaikyti EURIBOR. Bankas taip pat atkreipė dėmesį, kad, pagal kredito sutarties bendrosios dalies 8 punktą, sutartis gali būti keičiama ir (arba) papildoma tik šalių susitarimu.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Išnagrinėjus pateiktus dokumentus bei šalių paaiškinimus darytina išvada, kad šalių ginčas iš esmės kyla dėl tarp pareiškėjų ir banko sudarytos kredito sutarties sąlygų pakeitimo, t. y. banko atsisakymo pakeisti kredito sutartį pareiškėjų pageidaujamosiomis sąlygomis pagrįstumo.

Kredito sutartimi šalys yra susilygusios taikyti kintamąsias palūkanas, sutarusios dėl taikytinos maržos procentais dydžio, kintamos palūkanų dalies – EURIBOR, ir palūkanų keitimo laikotarpio (kredito sutarties specialiosios dalies 5 punktą). Vadovaujantis kredito sutarties bendrosios dalies 1-ame punkte pateiktais sutartyje vartojamų sąvokų apibrėžimais kintamoji palūkanų dalis yra palūkanų dalis, kurią sudaro kredito sutarties specialiojoje dalyje nustatyta EURIBOR, o kintamosios palūkanos – „tai tokios metinės palūkanos, kurias Bankas nustato palūkanų keitimo laikotarpiui ir kurias sudaro kintamoji palūkanų dalis (jeigu Kintamoji palūkanų dalis yra neigiama, laikoma, kad Kintamoji palūkanų dalis lygi nuliui) ir marža“. Pareiškėjai banko prašo kredito sutartyje nustatyti, kad kintamoji palūkanų dalis (EURIBOR) tiek jai esant teigiamai, tiek esant neigiamai būtų laikoma lygi nuliui. Tai reiškia, kad pareiškėjai iš esmės prašo netaikyti kintamosios palūkanų dalies (EURIBOR) ir visais atvejais laikyti, kad kintamosios palūkanos yra lygios šalių susilygtam maržos procentais dydžiui. Todėl darytina išvada, kad tarp šalių kilęs ginčas dėl sutarties pakeitimo yra susijęs su pareiškėjų mokėtinų palūkanų už naudojimąsi kreditu dydžiu.

Vertinant pareiškėjų banko atžvilgiu keliamą reikalavimą pakeisti kredito sutartį pagal pareiškėjų nurodytas sąlygas, pažymėtina, kad, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.156 straipsnio 1 dalį, šalys, vadovaudamosi sutarties laisvės principu, gali laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisinių santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė.

Kreditavimo santykiams CK XLIII skyriaus pirmojo skirsnio normos taikomos tiek, kiek tai neprieštarauja kreditavimo sutarties esmei ir minėto skyriaus antrajame skirsnyje nustatytoms taisyklėms (CK 6.881 straipsnio 2 dalis). CK 6.872 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „palūkanų už naudojimąsi paskolos suma dydį ir mokėjimo tvarką nustato šalys susitarimu. Jeigu šalys nėra susitarusios dėl palūkanų dydžio, palūkanos nustatomos pagal paskolos davėjo gyvenamosios ar verslo vietos komercinių bankų vidutinę palūkanų normą, galiojusią paskolos sutarties sudarymo momentu.“ Tai reiškia, kad įstatymų leidėjas nėra imperatyviai nustatęs už naudojimąsi kreditu suma mokėtino palūkanų dydžio ir suteikia kredito sutarties šalims teisę dėl to susitarti pačioms. Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad šalys minėta teise pasinaudojo ir kredito sutartyje suslygo dėl pareiškėjų mokėtinų palūkanų už naudojimąsi kreditu dydžio (apskaičiavimo tvarkos).

Vadovaujantis sutarties laisvės principu (CK 6.156 straipsnio 1 dalis) bei CK 6.223 straipsnio 1 dalimi, numatančia, jog sutartis gali būti pakeista šalių susitarimu, darytina išvada, kad tie sutartinių santykių aspektai, kurie nėra reglamentuoti imperatyviųjų teisės normų, gali būti aptarti tik laisvu šalių susitarimu, įtraukiant arba pakeičiant atitinkamas sąlygas tarp šalių sudaromoje sutartyje. Kai šalys savo susitarimu (gera valia) nesusitaria dėl sudarytos sutarties pakeitimo, suinteresuota sutarties pakeitimu šalis turi teisę, jos manymu, ginčijamos sutarties sąlygų pažeidžiamas savo teises ginti teisme pateikdama ieškinį ir prašyti teismo pakeisti atitinkamas sutarties sąlygas, kad būtų atkurta šalių sutartinė prievolių pusiausvyra (CK 6.204 straipsnio 3 dalis, 6.223 straipsnio 2 dalies 2 punktą).

Tarp pareiškėjų ir banko sudarytos kredito sutarties bendrosios dalies 8 punkte nurodyta, kad „Sutartis gali būti pakeista ir / ar papildyta tik raštišku visų Sutarties šalių susitarimu, taip pat vienašališkai Bendrosiose taisyklėse nustatytais atvejais.“ Pažymėtina, kad kredito sutartyje ir banko paslaugų teikimo bendrosiose taisyklėse nėra numatyta, kad pareiškėjų prašomi padaryti kredito sutarties pakeitimai gali arba turi būti atliekami vienašališkai, nepaisant banko valios. Pasirašydami kredito sutartį pareiškėjai patvirtino, kad jie sutinka su visomis kredito sutarties sąlygomis ir šios sąlygos išreiškia tikrąją pareiškėjų valią (kredito sutarties bendrosios dalies 20.3 papunktis).

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, konstatuotina, kad ginčo šalių sudarytos kredito sutarties pakeitimas įmanomas tik laikantis kredito sutartyje nustatytos tvarkos, t. y. abiem šalims raštiškai susitarus. Pažymėtina, kad tiek bankas, tiek ir pareiškėjai, kaip kredito sutarties šalys, kredito sutarties galiojimo metu gali teikti vieni kitiems prašymus pakeisti šalių susitarimą sudarančias kredito sutarties sąlygas, o tokį prašymą gavusi kita kredito sutarties šalis gali sutikti patenkinti prašymą atitinkamai pakeisti kredito sutartį arba ne, taip pat nurodyti savo sąlygas tokiam kredito sutarties pakeitimui, tačiau bet koks kredito sutarties pakeitimas galimas tik suderinus abiejų šios kredito sutarties šalių valią. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjų banko atžvilgiu keliamas reikalavimas pakeisti kredito sutartį pagal pareiškėjų prašomas sąlygas, abiem šalims dėl to nesutarus gera valia, yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjų J. M. ir A. M. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Finansinių paslaugų priežiūros skyriaus
viršininkė, pavadojanti Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Renata Babkauskaitė